

emancipacijo svetuje in pridiguje, zakaj se on sam, zakaj se njegova stranka ne emancipira ravno od birokracije. To je vendar jasno, da bi njegove stranke že ne bilo, ako ne bi imela podpore od birokracije, in če jo birokracija zapusti, je ta stranka danes proč. (Sme.)

Tedaj, gospôda moja, kdor hoče druge popravljati, naj začne najprej sam pri sebi! (Klic: Tako je! veselost na levici.)

Sploh je današnja postava tako zmerno izdelana na vse strani, in vsakemu je zavarovana njegova pravica, kar je po natori in pravici imeti mora; ima je duhovščina, ima je šola in občina; in delili smo vladi pravice v obširni meri, tako, da, ako bo svojo dolžnost vsak zvrševal, bo ta postava zadostljiva na vse strani, in popolnoma primerna našim okoliščinam. Zatoraj vam svetujem sprejeti jo popolnoma tako, kakor jo odbor predlaga. (Drugi pot nadalje.)

Slovensko slovstvo.

* „Tabor pri Šempas-u“ je naslov knjižici, ki je ravnokar na svetlo prišla in obsega popis vsega, kar se je pred, med in po taborji godilo; ponatisnjeni so tudi vsi govori. To je spominek na tabor in nadjati se je, da si ga omislijo vsi, ki so se taborja vdeležili, pa tudi taki, ki niso bili zraven. Knjižica obsega 2½ pól in velja samo 20 soldov. Dobiva se pri gosp. Ernestu Klavžarji, deželnem uradniku.

Mlademu pevcu.

Spisal Franjo Zakrajski.

Soveta me prosiš? — svét ni drag;
 Tedaj poslušaj, i bodi jak.
 Ti praviš, da zbral si poetski stan;
 (Namen je lep i slavnoznán.)
 Tak zmožil, prijatel, si žlahne čete,
 Ki že pri nas so nepreštete;
 A vedi, bridkosti, nadloge nove,
 Naložil si na-se nove svetove.
 (Atlant pa le enega komaj je nosil,
 Ter je v težavah Herkula naprosil!)
 Ak nisi pomislil na svoje pleče,
 Na hrbtno trdnost i krepke meče,
 Ak nisi — ta dobri svét ti je dan —
 Dokler je še čas, le z liro na stran!
 Ker tako blagó, tak dé prislovica,
 Ne služi vsacemu, dem ti v lica.
 Če kos si pa teži, s pestjó po klopi,
 Pa koj pogumen na prste stopi —
 Da kritika zraven se ne pozabi,
 Presodim te še, ak se ti ne gabi.
 Ti prašaš: alj so kaj za rabo
 Te pesmi tvoje, ke imam pred sabo?
 „Triglav“ — to pesem je prva. „Triglava“
 Opeva jih mnogo, sem spada tudi „Sava“
 (Ker v pesmah života kakor osebi,
 Zato: „Triglava“ v pesniški potrebi.)
 Glej, misli stojé ko po sili; izklici
 So stari ko prah na polici.
 Originalnega nič, i vsednje
 Je vse, tak prvo kakor poslednje,
 Beseda, tud s'jajna, je lahka ko veša,
 Ak manjka jej jedra, ki koj se pogreša.
 Nečutene fraze, s klicaji na konci,
 Prikazni so enake, ko lise na solnci.
 I zraven vse polno v teh pesmah sploh
 Prebridkih je: „jojmene, ah, i oh!“
 Kompaktno, že djal bi, glej to je stoletje,
 Tožiti mu samo, je prazno početje;
 Marveč družiti v lepo celino
 Kamenom tud resnim gré jasno milino,
 Tak naga ne pride bridkost na dan,
 Ker skrije lahkote jo pajčolan.
 Situacija, gib: to boče ti v prid,
 Živost i občut i lep kolorit,

I zraven v logičnem nemladoletnost,
 Pa tudi v fizičnem čista verjetnost.
 Prostost pevcu! Kaj njemu pravila!
 Ne spodrezujte mu silnega krila!
 Tak v sveti jezi truma kriči,
 Ker kolje še vedno resnica v oči.
 Prijatel, ne slušaj jih! Ravno prostost
 Ti dajo pravila i učenost.
 Preskušnje so težke, da prideš v svetišče;
 Ker kakor povsod, ta najde, kdor išče.
 Sijajni zgled, pa um i narava
 Naj bodo ti tukaj učilnica prava.
 Naj zdirja ti Pegaz v liričen skok,
 Govor naj vali se ko hudi iztok,
 Po planem, po strmem pené se čez skalo,
 Ne boj se; mogočno bo tvoje brzalo;
 Saj skušnja uči, da mojster je ta,
 Kdor stisne v meje presilo duhá!

Kratkočasno berilo za zimske večere.

Pismo gospé doktorice Lilienweis-ove iz B. svojemu možu, državnemu poslancu na Dunaji.

Preljubi mož!

Že je menda čas, da se vrneš domú. S pisarnico Tvojo nič kaj dobro ne gré! Res, da 10 gold. dníne dobivaš vsak dan, al 20 gold. jih gré tudi vsak dan rakom žvižgat. Nihče več se noče pravdati, kar Tebe ni domá. Kaj neki počneš, ljubi mož! na Dunaji, saj si peto koló zunaj, kakor je to Tebi in meni znano. O davkih se bodo ministri že sami pogodili; zavolj tega vas tako tam ne potrebujejo. Opozicije delati pač ne moreš, kakor Te to o meni sami lastna skušnja dovolj uči. Ti si premehkega srca. K vsemu z glavo kimati, to Ti je tudi domá mogoče; glasovati pa moreš tudi po pošti, le 5 soldov za to potrosiš, ostane Ti pa še 9 gold. in 95 soldov dobička, kar bi Tebi koristilo pa tudi Tvoji ženi, ki sicer ne hrepení po dobičku. To Ti povem in Te srčno pozdravljam. Tvoja

Evlatija Lilienweisova.

Pripis. Prinesi mi dvoje kit iz ponarejenih las; na Dunaji jih lahko kupiš.

Po dunajski „Gemeinde-Zeitung.“

To pismo jasno kaže, kako izvedene in praktične so nektare žene! Istrijanec.

* Železnice celega svetá dandanes prevozijo v enem dnevu blizo 27 milijonov centov blagá in 3 milijone ljudi; oddajajo po telegrafu vsaki dan 58.000 telegramov in 4 milijone pisem; prislužijo pa z vsem tem vsaki dan 8 milijonov goldinarjev. Za to opravilstvo je vpreženih 40.000 hlaponov in en milijon in 200.000 vóz; en milijon ljudi ima ž njimi opraviti.

Dopisi.

Iz Velikovca na Koroškem 7. dec. † (Učiteljsko društvo; premije bikom; nesreča.) Pretekli teden so se tu zbrali vsi učitelji naše dekanije, da bi svoje društvo spreobrnili v podružnico koroškega učiteljskega društva. Po kratkem nagovoru so se volili predsednik, podpredsednik in zapisnikar; za prvega je bil izvoljen J. Zima, za družega A. Pepevnik in za tretjega A. Drevo, vsi učitelji na velikovski glavni šoli. Prihodnji shod bo v Grebinju. Namen mu je, kakor do zdaj, izurjevanje ne samo v pedagogiki, temuč tudi v petji, telovadbi in stenografiji; to poslednje bode predsednikov posel. — Ob velikem sejmu 30. novembra so se premije delile bikom; prignalo se je okoli 50 živine, posebno pincgavskega in mólthalskega plemena; prejeli so pa premije le trije. — V naši okolici se je nedavno zgodila v neki kovačnici grozna nesreča. Kovač je namreč brusil orodje in njegova žena mu je pri tem

delu pomagala. Brusnico goni voda. Ženo hipoma potegne kolo pri oblačilu pod nj in jo tako poškodova, da je umrla drugi dan.

Iz Ptuj. (*Čitalnične zadeve.*) Ptujška čitalnica si je 6. majnika t. l. pravila ponovila, ktera so tudi od slavne c. kr. namestnije v Gradcu za podlago društva „čitalnice“ spoznana. Vsled tega je 18. listopada odbor sklenil, sklicati občno skupščino na kvaterni četrtek, 17. dan t. m. ob 10. uri predpoldne v čitalnico, da se račun dá od zadnje skupščine do sedaj, in da se na podlagi prenarejenih pravil voli čitalničin ravnatelj.

Odbor.

Iz Sovodinj 2. dec. +. — Kakor se iz lastnega imena tega kraja lahko posname, prebivamo mi blizu izliva Ipave v Sočo; smo tedaj po ljudskem izreku pravi Sovodenci, a vendar mora se še zmiraj čitati na srenjski ploši napis italijanski „Savogna.“ Slovenec bi mislil, da „za ognjem.“ Narodna zavest tukajšnjega ljudstva se je po Šempaskem taboru zelo zbudila. Naši kmetje domú prišedši, trdili so živo, da je vse resnica, kar se je ondi govorilo o pravičnih zahtevah slovenskega ljudstva. Slovenec hoče biti, čeravno bi bil kmalu kmalu zaspal, in se bil za Italijana zbudil. Narodno zavednost tukajšnjo tlačijo kot svinčene teže deloma kolonijalni jarm, deloma pomanjkanje umnega in pogumnega voditelja. Kar se je v „Domovini“ 13. novembra bralo, da se tukaj nekaj kuha, bilo ni družega kot kaka pičula, ako se ni pekla — uboge pičule! — in tukaj preljubljeni „bal.“ Za ples je tukaj zelo preskrbljeno od srenjskih očetov, ali pa je to tudi na korist pravi omiki in nrvnosti? Saj so pred 5 leti tukaj fanta (kakor pravijo vnanji potepuhi) na takem balu do smrti ubili. — Še nekaj! — Tri četrtnke ure od Sovodinj unkraj Ipave na poti v laški Zagraj stanuje 5 ali 6 slovenskih kmetov (Petovlje l. Peteano), kateri hrepenijo slovenskim svojim bratom v dušnem pastirstvu pridruženim biti, ker njih dosedanji laški dušni pastir v Zdravšini (saj mora tam zdravo biti!) ne besedice slovenski ne ume. Izrekli so že te svoje želje prečastitemu nadškofijstvu, in mislim, da bodo uslišani ter pridruženi ali Savodnjam, ker je precej dobra ljudska učilnica, ali pa Gabrijem, katerih otroci še kruha šolskega nauka v Sovodnje prosit hodijo. Toliko v pozdrav našim bratom od Drave do Soče. Z Bogom!

Iz Dolenskega 2. grud. M. I....r. — Ni davno kar sem slišal razkladati robo, ki jo „Tagblatt“ nosi na prodaj. Čuditi se je predrznosti, kako ta slamnati list po duhovščini in naših narodnih možeh udriha, kakor da bi orehe klatil. Pravijo, ko je človek zlatenčen, da se mu vse rumeno vidi; tako tudi „Tagblatovcem“ se vse narobe vidi, kar v njihov rog ne trobi. Se ve, da s tem le še pomagajo, da ljudje prav spoznavajo ceno naših narodnih mož, ker jim je znan pregovor, da osa le na najbolje grozdje rada gré. Kdor ima zdrave oči in zdravo pamet, mora reči, da duhovščina na tanko svojo dolžnost spolnuje in da ravno zato jo napadajo Tagblatovi lajavci. In da naši narodni možje hodijo o političnem oziru gotovo bolj pravo pot kakor nemškutarski liberalci, to nam kmetom priča že to, da oni se potegujejo za to, da bi nam naša domača pšeničica dobro rodila, a ne laški rajž, — da nam naša domača jabelka žlahen sad rodijo, ne pa turška figa. Da se tudi niso še niti za las „obnucali“, kakor je „Tagblatt“ čenčal, kazalo se je pri poslednjih volitvah za deželni zbor, ko smo jih spet volili, liberalcem pa je povsod spodletelo, čeravno so letali po dolenski cesti memo nas v Višnjogoro, da smo mislili, da doli gorí. Bog nam pomagaj s tako svobodo, kakor jo nam liberalci ponujajo; taka se nam zdi kakor puhla repa, za katero nobeden ne mara. Ne zamerite mi „Novice“, da prosti kmet tako govori,

kakor vé in zná, ako le pravo zadeva. To pa zademo, ker vemo, kje nas čevelj tišči. Nas tišči čevelj zavoljo velikih davkov, zato smo hvaležni poslušali, ko so naši možje v deželnem zboru letos rekli, da bi bil tisti gospod, ki je imel davkarske zadeve v rokah, bolje storil, ako bi se bil za to bolj brigal, da se spolni blaga volja presvitlega cesarja, kakor pa da se je za to poganjal, da se volijo ljudje njegove stranke. — Nas tišči čevelj, ker nam pisma dohajajo iz kancelij, ki jih ne razumemo v tujem jeziku, in hvalimo možé, ki se poganjajo za pravice domačega našega jezika. — Nas tišči čevelj, ako si ne moremo šolmoštra držati, ki bi ga radi imeli, pa sta gospod fajmošter in kaplan tako dobra, da službo šolmaštra opravljata. Povsod, kjer nas čevelj tišči, so nam naši narodni možje in duhovni gospodje na pomoč, in zato se njih držimo, za Tagblatovce pa nam je toliko mar kot za lanski sneg. Saj še ne eden izmed njih ni mislil na nas, da bi nam ktere podučne bukve spisal, in če bi naših domačih mož ne bilo, še bi bili tam, kjer so Indijanci, in hrepeneti bi še danes morali, da pride kakošen misijonar k nam, kakor je naš gospod Pirc prišel v Ameriko.

Iz Ljubljane. Glavni odbor kmetijske družbe je v svoji poslednji seji med družimi rečmi na znanje vzel pismo gosp. viteza Gutmansthala, ki mu iz Trsta poroča, da so se kmetijske družbe v Gorici, Trstu in Istri zaradi nekterih skupnih zadev združile v vzajemno delovanje. Važna je tudi ta novica, da je inspektor tržaškega mestnega vrta gosp. Tominec redil hrastove svilne črviče (Yama maí), pa vsi od prvega do zadnjega so mu pocepali tudi po znani kužni bolezni pri 4. levenji. — C. k. ministerstvo kmetijstva je družbi poslalo knjižico „Die Aufgaben und Hilfsmittel der Samenprüfungsanstalten zur Gewinnung verlässlicher Eier der Seidenraupen“ — družba kmetijska dunajska pa knjigo „zur Frage des österr. Weinexportes“. Obe knjigi se posodite udom kmetijske družbe, ki se za to ali uno oglasijo v družbini pisarnici.

— Gosp. Fid. Trpinec se je v soboto podal na Dunaj, gospoda dr. pl. Karol Wurzbach in Peter Kozler pa sta šla v nedeljo, da se z gosp. dr. Tomanom in dr. Zavinšekom kot poslanci kranjskega deželnega zbora poklonijo Njih Veličanstvu za dovoljeno železnico kranjsko. Vodstvo južne železnice, ki je do 8. t. m. imelo povedati: ali prevzame napravo gorenške naše železnice ali ne, je odgovorilo, da ne. Želeti je, da naše deželno zdruštvo dobó to napravo.

— Začasni odbor katoliškega društva za Kranjsko je dovršil pravila in danes se skličejo v zbor dozda vpisani udje, da odobrijo pravila, ki se potem c. k. deželni vladi izročijo v potrjenje.

— Preblagi naš stolni prošt gosp. Anton Kos so že pred 3 tedni nevarno zboleli za karbunkulom (strupenim turom) na vratu. Žalibog! da tudi danes ne moremo deželi naznaniti veselejše novice; pravijo, da se celó zdravnika več ne nadjata srečnega izida hude bolezni.

— Kakor slišimo, je deželni odbor štajarski kakor deželnim odborom primorskim poslal tudi kranjskemu deželnemu odboru oni nemško in slovensko pisani razglas, ki ga je razposlal po spodnjem Štajarskem v namen, da se razvidi škoda, ki bi slovenskemu Štajarju izvirala iz ločitve doljnega in gornjega Štajarja. — V tem razglasu popisuje deželni odbor, da vse narodne pravice uživajo Slovenci v šolah in pisarnicah. Res! ko bi človek samo to „razjasnilo“ bral in bi nič družega ne vedel, bi mu bila res zastavica, zakaj da so slovenski poslanci v poslednjem deželnem zboru po poti „interpelacije“ tako bridko pritožili, da ne uživajo ravnopravnosti, ki jim gré. Ne čudimo pa se temu razglasu, ako

se spominjamo besed Kaisersfeldovih v deželni zboru, ki so strah izrekovale, da bi se Slovincem celó krivica (Unrecht) godila, ako bi se spolnilo to, kar narodnjaki zahtevajo. Po takem bi bojé tudi krivica bila, ako bi v deželni odboru sedel zastopnik Slovencev?

— Magistrata voditelj je v „Laib. Zeit.“ nekoliko pretresal našo opazko zaradi pozvedanja mestnih brejih kobil, al preveril nas ni, da bi to bilo opravilo mestnih predstojnikov, ki niso to, kar so župani po deželi.

— (*Beseda na spomin Preširnu.*) Vsak, kdor je pri „besedah“ letošnje zimske sêzone bil, lahko se je prepričal, da se je neko novo življenje vnelo v čitalnici naši. „Besede“ se v vseh razdelkih prav lepo izpeljujejo; kar se deklamuje, poje, glediščinega igra ali sicer godbe sliši, vse se tako navdušeno dela, da je potem tudi navdušena pohvala prav zaslužena. „Besedam“ našim so to zimo došle tudi nove moči, s katerimi moremo ponosni biti. Vse to smo potrjeno našli tudi v poslednji „besedi“ v nedeljo Preširnu na spomin. Po odpetem zboru „Mozes v Egiptu“ deklamovala je gospodičina Marija Šventnerjeva Cegnarjevo poezijo „Preširnov spominek“ s tako živim sočutjem, da jej je donela navdušena pohvala. Za njo stopi na oder gospodičina Ernestina Pleiweis-ova in ž njo gospá Ana Pesjakova, da pesmi na glasoviru spremlja. Ker je prvič pëla, radovedno je čakal vsak, kako bode; al kmalu si je prisvojila vsa srca, kajti tako ljubko je pëla, tako umetno povdarjala vsaki izraz izvrstnih Ipavčevih dveh pesmi („Spomlad“ in „Lahko noč“), tako umevno izgovarjala vsako besedo, in tako mogočno je donel njen glas, da je bila po odpetih pesmah pohvala gromovita in ploska ni bilo poprej konca, dokler ni pesmi ponovila. Učiteljica njena gospá Ana Pesjakova sme se res ponašati z učenko svojo. Hvala mladi pevkinji pa še tudi zato, da si je izbrala dve pesmi, ktere ob enem, da se prijetno glasite in srce z milino navdajate, ste tudi sicer muzikalne vrednosti. In tako je naša čitalnica zopet bogateja za vrlo pevkinjo, ktera je obdarovana s krasnim glasom in ima ono pravo veselje do umetnosti, ktero zadovoljnosti išče v čedalje večem napredku. — Po Mošelesovem lepo izpeljanem instrumentalnem kvintetu, ki nam je kazal, da se „besede“ naše tudi z lepim vspehom gibljejo na tako imenovanem klasičnem polji, je mojster naš g. Vojteh Valenta s „Pevčevo kletvijo“ presunil vsa srca, in pevski naš zbor se je pod vodstvom Försterjevim s pesmijo „Svoji k svojim“ danes pokazal v veliki svoji vrednosti, po kateri lahko reče: naj se v Ljubljani kdo drug poskusi z nami! Konec „besedi“ je bil Preširnov po Penn-u dramatično vredjeni „Krst pri Savici“, za ktere ga smo marljivemu dramatičnemu društvu jako hvaležni, ker je skrbel za lepo izpeljavo krasne poezije v vseh rolah; „Bogomilo“ je predstavljala gospodičina Albina Brusova, ktera, akoravno je še le zadnje dni nalogo prevzela, jo izvrstno izvršila; ravno tako tudi gospodje: Nolli (pesnik), Drahsler (Črtomir) in Grazelli (duhoven.) Kako pazljivo so poslušalci čuli na vsako besedo, kazalo se je v tem, da vsaki izrek, ki se je nanašal na sedanje slovanske razmere, je kot iskra zadel srca pričujočih. — Tako se je Preširna vredno dovršil ta večer. — Po „besedi“ se je velika skupščina zbrala v gostilnici čitalnični, ktera pod gospodarstvom Khamovim dobro vstreza gostom.

— „Sokol“ napravi prihodnji shod v soboto v gostilnici pri „Slonu“.

— (*Riharjeve pesmi.*) Ravnokar je prišla v Egerjevi kamnotiskarnici na svetlo že večkrat zaželená „Velika maša“ sostavno in razstavno postavljena, od slavnostnega Greg. Riharja. Dobiva se pri sestri ranj-

cega Jeri Riharjevi v gosposkih ulicah št. 211. Zraven te maše je natisnjena tudi pesem „Morska zvezda“ (Ave maris stella) od Greg. Riharja mlajšega, bivšega organista stolne cerkve. — Ob enem se naznanja, da se dobijo pri Jeri Riharjevi še vse pesmi ranjcega njenega brata.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Iz Dunaja. — Delovanje delegacij v Peštu je bilo v soboto končano. Vojnemu ministru se je dovolilo denarja za vojaške potrebe, kolikor ga je hotel; le malo se odbilo. Iz dunajske delegacije so se izprva čuli glasovi, kakor da nekteri o tem, kar ministerstvo zahteva, hoteli bi veliko izbrisati; al premislili so se, in minister Kuhn ima zdaj, kar je hotel, da more, kakor je rekel, prihodnjo spomlad cesarju in domovinizabo popolnomapripravljenoarmado na ponudbo dati, ki bode štela 600.000 mož in bode imela puške na iglo. Besede ministrove, da „smo blizu važnih dogodov in da je treba, galicijsko mejo proti Rusiji vtaboriti“, so predrugačile vse poslance. Vsi ti ministri govori in ker so se strune med turško in grško vlado tako napele, da si ti vladi že zeló pisano gledate, je iznemirilo dunajsko borso tako, da je cena srebra poskočila na 17½, cena papirnatega denarja pa padla. Če tudi velika vojska ni ravno že pred durmi, je vendar to gotovo, da čedalje huji oblaki se vlečejo skupaj na političnem nebu. — Na Francoskem se kažejo čedalje bolj znamenja nezadovoljnosti in cesar Napoleon bode moral zunaj vojsko začeti, da vkroti domači vihar. — Kaj se bode v Rumuniji skuhalo, tudi še nobena živa duša ne vé; ministerstvo je ondi sicer zdaj novo; ali pa ga ne bode vojni duh prejšnjega navdajal, to je zastavica, ktere ni lahko uganiti. Skozi Rumunijo pelje pot v Turčijo. — Na Českem nakupujejo pruski in francoski agenti sila veliko ovsa — vse to so znamenja vojske.

— 12. dan t. m. se neki spet začne dunajski državni zbor. Ministerstvo mu bode predložilo več postav, in med temi tudi to za predrugačenje davkov. Štiri postave bodo: ena bode zadevala zemljiščni davek, druga hišnega, tretja davek od obrtnijstev in rokodelstev, in četrta davek od dohodkov. Davek od premoženja je minister popustil, namesti sedanjega davka od dohodkov pa misli po pruskem izgledu vpeljati neki davek po razredih (Klassensteuer). Da davka ne bode manj, to je že zdaj gotovo.

— Minister dr. Berger je v eni zadnjih sej gosposki hiši naznanil, da vlada hoče odpraviti pri vojaščini pretepanje s palico brez izjemka.

— Od ministrov dr. Giskre in dr. Bergerja se po časnikih pripoveduje, da sta že lani svoje še celo mlade fante odkupila vojaščine. Nova vojaška postava, po kateri bode vsak moral vojak biti, ni tedaj tema gospodoma kaj posebno priljubljena.

— Nove koleke (štempelne) dobimo ob novem letu, in to zaradi golufije, ker se je en kolek včasih rabil po večkrat. Novi koliki bodo taki, da se ne bodo dali odlušiti s papirja drugač, da se popolnoma ne raztrgajo.

— Državni kancelár baron Beust je zavolj tega, da je dvalizem ustanovil, v grofovski stan povzdignjen.

— „Beseda“, ki so jo slovenski in hrvaški dijaki napravili v spomin rojstnega dne Prešernovega, se je izvršila tem več na občno zadovoljnost, ker se je v hitrici zložil program. V lepi vzajemnosti je jugoslovenska mladina obhajala spomin našega Preširna.

Štajarsko. Iz Gradca. Državno vojaško ministerstvo je telegrafovalo pred kratkem v Gradec, da se mu